

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра економічної теорії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВА»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма / спеціалізація – «Бізнес-економіка»
Статус дисципліни – обов'язкова

Викладач – Марченко Ольга Сергіївна,
д.е.н., професорка, професорка кафедри
економічної теорії

12 червня 2020 р.

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Економіка та фінанси підприємства» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 10 с.

Розробник

Марченко Ольга Сергіївна – професорка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – завідувачка кафедри економічної теорії,
докторка економічних наук, професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Економіка та фінанси підприємства
Вид навчальної дисципліни	Обов'язкова, належить до циклу навчальних дисциплін загальної фахової підготовки.
Викладач	Марченко Ольга Сергіївна, д.е.н., професорка, професорка кафедри економічної теорії НЮУ імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	+38 057 704 92 58
E-mail	Ol.mar4encko2011@ukr.net
Консультації	Вівторок, четвер, п'ятниця – 13-00 – 14-00, Центральний корпус НЮУ, а. 224-225.
Онлайн консультації у Facebook:	Business Economics. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого: https://www.facebook.com/groups/701530796898235/ ; Consulting forever: https://www.facebook.com/groups/1429039653865820/ ; Economic Theory and Law: https://www.facebook.com/econtlaw.nlu/

Анотація навчальної дисципліни

Розглядаються теоретичні і прикладні основи функціонування підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності. Вивчаються теорії та концепції підприємства, його ознаки, функції, зовнішнє та внутрішнє середовище, конкурентне середовище та маркетингова діяльність, економічний потенціал, структура, організація, мотивація, оплата праці персоналу підприємства, основи управління підприємством. Формуються знання з організації виробничої діяльності підприємства, кількісних і вартісних характеристик продукції, прикладних засад інвестиційно-інноваційної, зовнішньоекономічної, фінансової діяльності підприємства, його фінансових ресурсів, грошових фондів і потоків. Вивчаються джерела та функції власного та запозиченого капіталу підприємства, оборот основних фондів та оборотних коштів, інтелектуальний капітал, нематеріальні активи. Розглядаються витрати на виробництво та реалізацію продукції, методи калькулювання її собівартості, доходи та прибуток, рентабельність, методи ціноутворення на продукцію та оподаткування підприємств. Формуються знання показників фінансового стану, чинників ефективності та конкурентоспроможності підприємства, моделей його розвитку, заходів трансформації підприємства, економічної безпеки та антикризової діяльності.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування системних знань фінансово-економічного механізму, чинників, заходів і показників ефективної та конкурентоспроможної діяльності та розвитку підприємства як суб'єкта господарювання в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій та викликів в Україні та світі.

Завдання:

- формування системного розуміння механізму господарської діяльності підприємства, теоретичних, методичних і практичних засад ефективності та конкурентоспроможності бізнесу;

- оволодіння навичками та уміннями творчого застосування на практиці теоретичних знань, методик та інструментів забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності;

- набуття знань і навичок аналізу, оцінювання та креативного обґрунтування напрямів і заходів удосконалення господарської діяльності підприємства в цілому та її

окремих видів на основі сучасних досягнень економічної та управлінської наук, новацій господарської практики;

- формування здатностей до комплексного використання інструментарію аналітичної діяльності щодо умов і чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, цільового ринку та маркетингового комплексу, структури та економічного потенціалу підприємства;

- оволодіння знаннями щодо ефективної організації виробничого процесу, визначення заходів підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, мотивації продуктивної праці персоналу, застосування сучасних систем її оплати;

- набуття знань і практичних навичок ефективного використання інвестиційних ресурсів розвитку підприємства, організації інноваційної діяльності;

- формування знань і навичок здійснення професійної діяльності з оптимізації структури капіталу, фінансових ресурсів і грошових потоків підприємства;

- набуття здатностей до розроблення та впровадження заходів із підвищення ефективності основних та оборотних фондів, оптимізації витрат і забезпечення прибутковості, удосконалення ціноутворення на продукцію підприємства;

- формування здатностей до визначення пріоритетів, напрямів, моделей і заходів розвитку підприємства, його трансформації в умовах невизначеності, ризиків і тенденцій, притаманних національній і світовій економікам у сучасний період;

- оволодіння інструментарієм забезпечення господарської діяльності підприємства, здійснення антикризових заходів, реструктуризації та санації.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Фінансова система».

Кореквізити: «Маркетинг» «Менеджмент», «Бухгалтерський облік та аудит», «Економічний аналіз діяльності підприємства»

Постреквізити: «Міжнародний бізнес», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Стратегії підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства», «Бізнес-проектний аналіз», «Оподаткування бізнесу», «Оцінка вартості бізнесу», «Економічна безпека підприємства», «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

- використати знання теорії та практики господарської діяльності підприємств у розв'язанні стратегічних та операційних проблем функціонування організацій бізнесу;

- впровадити інноваційні форми та методи господарської діяльності підприємств;

- застосувати сучасні підходи та методи маркетингової діяльності підприємств у конкурентному середовищі бізнесу;

- запропонувати заходи з оптимізації економічного потенціалу та структури підприємств;

- розробити ефективні заходи організації, оплати та стимулювання праці персоналу підприємств;

- проаналізувати планові показники розвитку підприємства та заходи їх досягнення;

- визначити кількісні та вартісні показники продукції підприємств, її якість та конкурентоспроможність;

- проаналізувати інвестиційні та інноваційні проекти підприємства;

- систематизувати джерела та види фінансових ресурсів підприємств;

- проаналізувати грошові фонди та потоки підприємств;

- проаналізувати структуру, джерела, ефективність капіталу, основних фондів та оборотних коштів підприємств;
- розробити заходи управління витратами та доходами підприємств;
- запропонувати заходи з удосконалення стратегії та тактики ціноутворення на продукцію підприємств;
- застосувати сучасні методи управління розвитком, ефективністю та конкурентоспроможністю суб'єктів підприємницької діяльності;
- розробити заходи економічної безпеки суб'єктів господарювання;
- усвідомити відмінності вузькопрофесійних і м'яких навичок ефективного керівника, роль soft skills в управлінні сучасним бізнесом і підприємством.

**Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020/2021 н.р.
для студентів денної форми навчання**

Тиждень	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
1.	1. Підприємство як суб'єкт господарської діяльності.		
	2. Середовище підприємства. Ринок та маркетингова діяльність підприємства.		
2.	3. Економічний потенціал та структура підприємства.		
	4. Персонал підприємства. Організація та стимулювання праці.		
3.	5. Управління підприємством.	1. Підприємство як суб'єкт господарської діяльності. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Порівняльний аналіз організаційних форм підприємництва.
4.	6. Виробнича (операційна) діяльність та продукція підприємства.	2.1. Середовище підприємства: структура, оцінка. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Внутрішній ринок підприємства.
5.	7.1. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства.	2.2. Ринок та маркетингова діяльність підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 9.	Маркетинговий комплекс продукції підприємства.
6.	7.2. Основні моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємства.	3. Економічний потенціал та структура підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 6-8; 10.	Інтелектуальні ресурси підприємства.
7.	8.1. Фінанси та фінансові відносини	4. Персонал підприємства.	Витрати підприємства на персонал.

	підприємства. Грошові потоки.	Організація та стимулювання праці. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	
8.	8.2. Грошові розрахунки, кредитоспроможність та фінансовий механізм підприємства.	5. Управління підприємством. <i>Основна література:</i> 1-3; 6-8; 10.	Бізнес-планування на підприємстві.
9.	9. 1. Капітал та основні виробничі фонди підприємства.	6. Виробнича (операційна) діяльність та продукція підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Стандартизація та сертифікація продукції підприємства.
		Колоквіум	
10.	9.2. Оборотні кошти та інтелектуальний капітал підприємства.	7.1. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Джерела фінансування інвестиційних проектів підприємства
		7.2. Основні моделі зовнішньоекономічної діяльності підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Спільні підприємства: організаційно-економічний механізм.
11.	10.1. Витрати підприємства та собівартість продукції.	8.1. Фінанси та фінансові відносини підприємства. Грошові потоки. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Функції фінансів підприємства.
		8.2. Фінансовий механізм підприємства. Фінансове планування. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Види фінансових планів підприємства.
12.	10.2. Доходи та ціноутворення на продукцію підприємства. Оподаткування підприємства.	8.3. Грошові розрахунки та кредитоспроможність підприємства. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Кредитні відносини підприємства.
		9. 1. Капітал та основні виробничі фонди підприємства. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Функції власного капіталу як ресурсу господарської діяльності підприємства.
13.	11.1. Фінансовий стан підприємства та його оцінка. Вартість підприємства.	9.2. Оборотні кошти та інтелектуальний капітал підприємства. <i>Основна література:</i> 1-	Людський капітал підприємства.

		5; 7; 10.	
		10.1. Витрати підприємства та собівартість продукції. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Центри відповідальності підприємства.
14.	11.2. Економічна ефективність та конкурентоспроможність підприємства: чинники та показники.	10.2. Доходи та прибуток підприємства. Рентабельність: оцінка, показники. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Аналіз точки безбитковості підприємства.
		10.3. Ціноутворення на продукцію підприємства. Оподаткування підприємства. <i>Основна література:</i> 1-5; 7; 10.	Оподаткування підприємства.
15.	12. Розвиток та економічна безпека підприємства.	11.1. Фінансовий стан підприємства: оцінка та показники. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Оцінка вартості підприємства.
		11.2. Економічна ефективність та конкурентоспроможність підприємства. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Реінжиніринг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства.
16.		12.1. Розвиток підприємства: моделі та чинники. <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Теорії та моделі розвитку підприємства.
		12.2. Економічна безпека підприємства <i>Основна література:</i> 1-3; 7; 10.	Заходи кібербезпеки підприємства.
17.		<i>Колоквіум</i>	

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, статистичних даних та бухгалтерської звітності підприємств, матеріалів експертно-аналітичних центрів тощо;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквіумів та іспиту.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у: Плани

практичних занять і завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економіка та фінанси підприємства» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» / уклад. О. С. Марченко. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020.

Інформаційне забезпечення курсу

Основна література

1. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХАДУ, 2018. 292 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/ekonomika-pidpriemstva-navcalnij-posibnik-praktikum-126636.html>.
2. Економіка підприємства: навч. посіб. / уклад.: Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Київ: НаУКМА, 2018. 304 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15771/Ekonomika_pidpriemstva_navchalnyi_posibnyk.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. Ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2014. 208 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2011/0019.pdf.
4. Зянько В. В., Фурик В. З., Вальдшміт І. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Частина 1. Вінниця: ВНТУ, 2016. 126 с. URL: http://fk.vntu.edu.ua/images/documents/fp_1_2016.pdf.
5. Зянько В. В., Фурик В. З., Вальдшміт І. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Частина 2. Вінниця: ВНТУ, 2016. 144 с. URL: http://fk.vntu.edu.ua/images/documents/fp_2_2016.pdf.
6. Менеджмент: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2013. 216 с.
7. Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Курс лекцій. Електронний навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2016. URL: <http://posibnyku.vntu.edu.ua/eco-2016/index.html>.
8. Основи менеджменту. Теорія і практика: навч. посіб. / за заг. ред. Г. Є. Мошека. Київ: Ліра-К, 2017. 527 с.
9. Петруня Ю. Є., Петруня В. Ю. Маркетинг: навч. посіб. Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів, 2016. 362 с.
10. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с. URL: <http://cul.com.ua/preview/12271.pdf>.

Додатова література

- Економічна теорія: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О. С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л. С. Шевченко. 2-ге вид. Харків: Право, 2019. 268 с.
- Марченко О. С., Ярмак О. В. Національна інноваційна система як інтегратор знань: моногр. Харків: Изд. Дом «Инжек», 2012. 250 с.
- Марченко О. С. Бізнес-консалтинг: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 204с.
- Марченко О. С. Фірма в економіці знань: знаннєвий підхід до визначення економічної природи. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право.* 2010. Вип.1. С.63-71.
- Марченко О. С. Фірма в економіці знань: знаннєвий підхід до визначення економічної природи. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право.* 2010. Вип.1. С. 63-71.
- Марченко О. С. Фірма як інтегратор знань. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. Випуск 264. Т.5. С 1157-1163.
- Марченко О. С. Ресурсний підхід до визначення фірми як інтегратора знань. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна: Серія економічна.* Харків. 2011. № 935. С. 43-49 .
- Марченко О. С. Економічний та правовий підходи до інноваційної діяльності:

досвід порівняльного аналізу. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право.* 2011. Вип. 2 (5). С. 157-168.

Марченко О. С. Фірма в економіці знань: організаційно-економічні інновації. *Економічний вісник університету.* Збірник наукових праць учених та аспірантів. Переяслав-Хмельницький: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2012. Вип.18/12. С. 109-113.

Марченко О. С. Соціально-економічна ефективність юридичного консалтингу в контексті інвестиційного підходу. *Економічна теорія та право.* 2018. № 2(33). С. 91-108.

Марченко О. С. Макро- та мікроекономічні критерії ефективності юридичного консалтингу. *Економічна теорія та право.* 2018. № 3(34). С. 92-105.

Марченко О. С. Консультативний менеджмент як сучасний напрям управління підприємством. *Modern Technologies in Economy and Management.* Monograph. Opole. 2019. С. 299-312.

Шевченко Л. С. Корпоративна правова стратегія: сутність, типи, особливості реалізації. *Економічна теорія та право.* 2019. № 1(36). С. 104-121.

Шевченко Л. С. Стратегічний бізнес-консалтинг: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 302 с.

Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 155 с

Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення бізнес-процесів. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у *Facebook* лекторіумі та *Facebook* тренінгах, наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks akademichnoyi etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять прошу використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Можна приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Економіка та фінанси підприємства» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирьохбальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до

підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Колоквіуми проводяться усно, у вигляді бесіди викладача зі студентами з метою з'ясування та підвищення рівня їх знань. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *іспит*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Питання для підготовки до іспиту розміщено в АСУ та в «Планах практичних занять і завданнях для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економіка та фінанси підприємства».

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумко вий контроль Іспит	Підсум кова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіу м № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

